

Nr 47.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ersättning till vissa personer i anledning av sjukdom, ådragen under militärtjänstgöring; given Stockholms slott den 1 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Harald Malmberg.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 1 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDEVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Malmberg anför:

Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, utgår enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1927 (nr 234), vilken förordning trätt i kraft den 1 januari 1928. Genom ifrågavarande förordning har förordningen den 18 juni 1909 (nr 89 sid. 1) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, upphävts, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, skall bedömas enligt äldre bestämmelser.

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 37 häft. (Nr 47.)

I 1 § av förordningen den 18 juni 1909 stadgas, att därest under militärtjänstgöring i fred olycksfall inträffar, så att tjänstgörande värnpliktig, volontär vid hären eller någon, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, varder skadad, eller därest person, som nu nämnts, skadas under tjänstgöring i krig, staten skall utgiva ersättning jämlikt vissa i förordningen stadgade grunder. Dylig ersättning utgives jämväl, om sjukdom med därav följande skada yppas under eller efter slutad militärtjänstgöring och tjänstgöringen skäligen kan antagas hava till sjukdomen bidragit.

Vidare föreskrives i 11 § av nämnda förordning, bland annat, att därest skada medfört eller skäligen kan antagas medföra påföljd, som enligt de i förordningen meddelade ersättningsbestämmelserna föranleder ersättning, undersökning ofördröjligen skall hållas rörande skadans uppkomst samt läkarbetyg anskaffas angående skadans beskaffenhet och den skadades tillstånd; att sagda undersökning skall, om skadan yppats under militärtjänstgöring, föranstaltas av vederbörande befälhavare; samt att läkarbetyg, undersökningsprotokoll och övriga till ärendet hörande handlingar skola, om önskan att utbekomma ersättning anmäles, så snart ske kan överlämnas till vederbörande regements- eller kårchef eller stationsbefälhavare. Denne har därefter att till riks försäkringsanstalten göra framställning om ersättningens bestämmande.

Göres ej framställning om ersättning i anledning av skada inom *två* år efter det skadan yppades eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde, är, enligt den ursprungliga lydelsen av 12 § i oförmälda förordning, rätten till ersättning förverkad.

I sistnämnda stadgande har genom förordning den 4 juni 1920 (nr 305) vidtagits den ändring, att, beträffande skada, som yppats efter ingången av år 1919, rätten till ersättning är förverkad, därest ej framställning om ersättning i anledning av skada göres inom *tre* år från det för värnpliktig tjänstgöringen samt för volontär vid hären och för den, som tillhör flottans eller kustartilleriets stammanskap, anställningen upphörde eller från den senare tidpunkt, då skadan yppades, eller, där fråga är om ersättning i anledning av dödsfall, från det döden inträdde.

Ifrågavarande ersättning utgår från den i § 46 mom. 1 värnpliktslagen oförmälda invalid- och pensionsfond.

1:o.

Uti en till Kungl. Maj:t ställd skrift, dagtecknad den 12 november 1927, har förre officersaspiranten Per Afze Afzelius anhållit att, utan hinder därav att hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom författningsenligt föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning enligt grunderna i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Afzelius, som den 26 juni 1915 inryckt till värnpliktstjänstgöring vid Hallands regemente och den 20 oktober samma år vunnit inträde å officersaspirantskolan å Karlsborg, under sist-

Ang. ersättning till förre officersaspiranten P. A. Afzelius.

nämnda tjänstgöring — troligen i mars 1916 — befunnits lida av lungtuberkulos; att han åtnjutit underhåll och vård genom militär myndighets försorg till och med den 8 april 1916, vid vilken tidpunkt även hans avlöning av statsmedel upphört att utgå; att han den 21 februari 1917 blivit, såsom till tjänst vid rikets försvar oförmögen, frikallad från värnpliktens vidare fullgörande; att han, enligt intyg från Fagereds sanatorium av den 10 november 1927, på grund av lungtuberkulos vårdats därstädes vid upprepade tillfällen under åren 1920, 1923, 1924 och 1925 samt undergått ambulatörisk forlaninibehandling; att han under tiden 31 oktober 1920—6 juli 1921 vårdats å sanatorium i Davos; samt att han, enligt egen uppgift, alltjämt undergår behandling för ifrågakarande sjukdom, som åsamkat honom avsevärda ekonomiska svårigheter.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande den 7 februari 1928 anført, att jämlikt bestämmelserna i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, vore rätten till ersättning enligt förordningen förverkad, därest framställning om ersättning ej gjordes inom två år efter det skadan yppades. Då sökanden först i och med nu föreliggande ansökan av den 12 november 1927 gjort framställning om ersättning jämlikt ifrågakarande förordning, vore följaktligen hans rätt till ersättning enligt förordningen förverkad. Ovannämnda preskriptionstid av två år hade genom förordningen den 4 juni 1920 utsträckts till tre år, varvid preskriptionstiden räknades från det för värnpliktig tjänstgöringen upphörde eller från den senare tidpunkt, då skadan yppades. Även under förutsättning, att sistnämnda preskriptionstid, som emellertid gällde endast beträffande skada, som yppats efter ingången av år 1919, vore tillämplig i förevarande fall, skulle sökandens rätt till ersättning således vara förverkad. För den händelse, att Kungl. Maj:t skulle finna skäligt, att utan hinder därav, att framställning om ersättning i förevarande fall icke gjorts inom föreskriven tid, sökanden bereddes ersättning jämlikt grunderna för ovannämnda förordning den 18 juni 1909, därest hans ifrågakomna militärtjänstgöring skäligen kunde anses hava bidragit till den sjukdom, varav han lede, hade riksförsäkringsanstalten verkställt utredning i sistnämnda hänseende. Därvid hade riksförsäkringsanstalten funnit sökanden hava ådragit sig ifrågakarande sjukdom under sådana omständigheter, att hans militärtjänstgöring skäligen kunde anses hava bidragit till densamma. Därest sökanden inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, skulle han sålunda av riksförsäkringsanstalten hava tillerkänts ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse, som den 27 mars 1928 avgivit utlåtande i ärendet, hava därvid anført, att ehuru Afzelius författningen enligt icke vore berättigad till någon ersättning för den sjukdom, han under värnpliktstiden ådragit sig och varav han fortfarande lede, syntes

det likväl departementet och sjukvårdsstyrelsen med hänsyn till de ekonomiska uppoffringar, han måst vidkännas under sin långvariga sjukdom, som om billigheten fordrade, att ersättning bereddades honom jämlikt grunderna för merberörda förordning den 18 juni 1909. Departementet och sjukvårdsstyrelsen tillåte sig i detta avseende erinra, hurusom i ett flertal fall — senast genom riksdagens skrivelse den 25 maj 1927 nr 214 — medgivits att, där anledning funnits antaga, att militärtjänstgöringen bidragit till sjukdomens uppkomst eller utveckling samt där omständigheterna givit vid handen, att sådan undersökning, varom förmålades i 11 § av förordningen den 18 juni 1909, bort äga rum, ersättning i enlighet med förordningens föreskrifter finge utbetalas utan hinder av däri stadgade preskriptionsbestämmelser. I här förevarande fall syntes det, som om militärtjänsten bidragit till uppkomsten och utvecklingen av den sjukdom, varav sökanden nu lede. Vidare ville det synas departementet och sjukvårdsstyrelsen, som om omständigheterna i här föreliggande fall bort giva anledning till särskild undersökning enligt 11 § i förberörda förordning. Någon dylik undersökning syntes icke hava blivit verkställd. På grund av vad sålunda anförts, hemställde departementet och sjukvårdsstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Afzelius finge — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom föreskriven tid — från bevaringsmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för ovannämnda förordning den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att Afzelius icke kunnat tillerkännas någon ersättning enligt förordningen den 18 juni 1909, enär ansöknings därom icke gjorts inom behörig tid från det skadan yppades. Emellertid har förut, där särskilda omständigheter förelegat, dispens från förordningens preskriptionsbestämmelser ansetts böra medgivas. Så har bland annat skett, då förhållandena givit vid handen, att sådan undersökning, varom förmäles i 11 § av förordningen den 18 juni 1909, bort äga rum. Såsom av arméförvaltningens civila departement och sjukvårdsstyrelse framhållits, synas i det fall, varom här är fråga, omständigheterna hava bort giva anledning till dylik undersökning. På grund härav och då, enligt vad riks-försäkringsanstalten meddelat, Afzelius ådragit sig ifrågavarande sjukdom under sådana förhållanden, att ersättning enligt bestämmelserna i förutnämnda förordning den 18 juni 1909 kunnat tillerkännas honom, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, finner jag billigt, att han får komma i åtnjutande av ersättning enligt i förordningen angivna grunder. Ersättningen torde böra utgå från och med den 1 januari 1929.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till förre officersaspiranten Per Afze Afzelius må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen

under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1929 från beväringmanskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

2:o.

Uti en till riksförsäkringsanstalten av chefen för Västmanlands regemente den 7 september 1925 överlämnad skrift anhöll Ivar Napoleon Käck från Övre Hemmet, Kopparberg, att komma i åtnjutande av ersättning i anledning av sjukdom, som han ådragit sig under militärtjänstgöring vid Västmanlands regemente år 1917. Då berörda framställning icke gjorts inom den tid, som stadgades i förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, fann anstalten enligt beslut den 15 oktober 1925 sig icke kunna tillerkänna Käck någon ersättning.

Ang. ersättning till
I. N. Käck.

Hos Kungl. Maj:t har Käck sedermera uti en den 16 april 1928 dagtecknad skrift anhållit att, utan hinder därav att hans framställning om ersättning icke blivit gjord inom författingsenligt föreskriven tid, komma i åtnjutande av ersättning för sjukdom, lungtuberkulos, som han skulle hava ådragit sig under sin värnpliktstjänstgöring.

Av handlingarna i ärendet inhämtas, att Käck under fullgörande av sin värnplikt vid Västmanlands regemente under tiden 31 november 1916—12 oktober 1917 kommenderats till tjänstgöring i Boden från och med den 12 juli till och med den 16 september sistnämnda år; att han under denna tjänstgöring ådragit sig en förkylning, för vilken han vårdats å garnisonsjukhuset i Boden; att han några dagar efter sin återkomst till Västerås åter insjuknat och intagits på regementets sjukhus för inflammation i högra lungsäcken med utgjutning; att han kvarlegat å nämnda sjukhus till den 12 oktober 1917 och därefter vårdats en tid i sitt hem; att han åren 1918, 1921, 1922 och 1923 blivit opererad för tuberkulösa svulster; att han den 2 mars 1925 intagits för vård å tuberkulossjukhuset i Kopparberg, varifrån han utskrivits den 22 augusti samma år; att han vid flera tillfällen sedan år 1927 undergått röntgenbehandling vid länslasarettet i Örebro för tuberkulösa svulster; samt att han från den 4 september 1927 varit urståndsatt att arbeta.

Riksförsäkringsanstalten har i avgivet utlåtande i ärendet den 26 juni 1928 anfört, bland annat, att för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna skäl, att utan hinder därav, att framställning om ersättning i förevarande fall icke gjorts inom föreskriven tid, sökanden bereddes ersättning jämlikt grunderna för förordningen den 18 juni 1909, därest hans ifrågakomna militärtjänstgöring skäligen kunde anses hava bidragit till den sjukdom, varav han lede, hade riksförsäkringsanstalten verkställt utredning i sistnämnda hänseende. Därvid hade anstalten funnit sökanden hava ådragit sig ifrågavarande sjuk-

dom under sådana omständigheter, att hans militärtjänstgöring skäligen kunde anses hava bidragit till densamma. Därest sökanden inom föreskriven tid gjort framställning om ersättning i anledning av sjukdomen, skulle han sålunda av riks försäkringsanstalten hava tillerkänts ersättning jämlikt förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

Arméförvaltningens civila departement, som den 31 juli 1928 avgivit utlåtande i ärendet, har därvid anfört, att, ehuru Käck författningsenligt icke vore berättigad till någon ersättning för den sjukdom han under värnplikts-tiden ådragit sig och varav han fortfarande lede, syntes det likväl departementet med hänsyn till de ekonomiska uppoffringar han säkerligen fått vidkännas under sin långvariga sjukdom, som om billigheten fordrade, att någon ersättning bereddades honom. Departementet tillåte sig i detta avseende erinra, hurusom riksdagen i ett flertal fall under de senare åren medgivit, att, där anledning funnits antaga, att militärtjänstgöringen bidragit till sjukdomens uppkomst eller utveckling, ersättning i enlighet med föreskrifterna i förordningen den 18 juni 1909 finge, utan hinder av däri stadgade preskriptionsbestämmelser, utbetalas. På grund av vad sålunda anförts hemställde departementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att till Käck finge utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för ovan nämnda förordning den 18 juni 1909 kunde anses berättigad.

Arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse, som den 6 november 1928 yttrat sig i ärendet, har uttalat, att styrelsen funne sådana omständigheter i föreliggande fall vara för handen, att sökanden borde, oavsett att ersättningsanspråket icke gjorts gällande inom föreskriven tid, likväl beredas den ersättning, vartill han eljest författningsenligt skulle vara berättigad.

Enligt vad utredningen i ärendet giver vid handen, föreligga i detta fall synnerligen ömmande omständigheter. Jag finner därför billigt, att Käck, som ådragit sig ifrågavarande sjukdom under sådana förhållanden, att ersättning enligt bestämmelserna i förordningen den 18 juni 1909 kunnat tillerkännas honom, därest framställning därom gjorts inom föreskriven tid, får komma i åtnjutande av ersättning enligt i nämnda förordning angivna grunder. Ersättningen torde böra utgå från och med den 1 januari 1929.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till Ivar Napoleon Käck må — utan hinder därav att framställning om ersättning icke blivit gjord inom den tid, som föreskrives i 12 § av förordningen den 18 juni 1909 om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring — från och med den 1 januari 1929 från beväring-manskapets invalid- och pensionsfond utbetalas den ersättning, vartill han enligt grunderna för nämnda förordning kan anses berättigad.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Georg Z. Topelius.
